

Vergaderjaar 2023–2024

**36 410 L**

## **Vaststelling van de begrotingsstaat van het Nationaal Groeifonds voor het jaar 2024**

**N**

### **BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN KLIMAAT**

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 15 maart 2024

Op 9 april 2021, 14 april 2022 en 30 juni 2023 bent u over de uitslagen van de eerste drie rondes van het Nationaal Groeifonds geïnformeerd.<sup>1</sup> Over dertien projecten uit deze rondes heeft de Adviescommissie Nationaal Groeifonds (hierna: de adviescommissie) een aanvullend advies uitgebracht. In deze brief licht ik, mede namens de Minister van Financiën, het advies, de reactie van het kabinet en het vervolg toe.

#### **Achtergrond**

De adviescommissie adviseert of voorstellen van voldoende kwaliteit zijn om in aanmerking te komen voor financiering vanuit het fonds. In de eerste drie indieningsrondes hebben op basis van deze adviezen een aantal voorstellen een toekenning onder voorwaarden gekregen. Daarnaast zijn er middelen gereserveerd voor mogelijk kansrijke projecten die nog nader uitgewerkt moeten worden om een eerste toekenning te krijgen. Ook zijn middelen gereserveerd voor de volgende fases van langlopende projecten met een toekenning.

De adviescommissie heeft over dertien van deze projecten aanvullend advies uitgebracht in maart jl.

#### **Samenvatting advies adviescommissie**

Voor elf projecten is er een aangepast projectvoorstel ingediend om een reservering of voorwaardelijke toekenning om te zetten in een (voorwaardelijke) toekenning. Voor tien van deze projecten heeft de adviescommissie positief geadviseerd over een (gedeeltelijke) omzetting. Dit zijn de volgende projecten: Centrum voor Proefdiervrije Biomedische Translatie

<sup>1</sup> Kamerstuk 35 570-XIX nr. 28, Kamerstuk 35 925-XIX, nr. 12 & Kamerstuk 36 200, nr. 11.

(CPBT), Creative Industries Immersive Impact Coalition (CIIC), GroenvermogenNL, Holomicrobioom, Innovatie Onderwijsinvesting, Investeren in het Talent van de Toekomst (Programma Techkwadraat), Impuls Open Leermiddelen, Material Independence & Circular Batteries, Meer Uren Werkt! en Polaris. Voor drie van deze projecten betreft het een advies voor een eerste toekenning (CPBT, Holomicrobioom en Talent voor de Toekomst) op basis van de reservering.

Voor een van de projecten waarvoor een reservering is gemaakt, Deltaplan Valorisatie, is een negatief advies gegeven door de adviescommissie. De gereserveerde middelen voor dit project vervallen.

Daarnaast zijn er twee projecten die een significante wijziging hebben voorgesteld waar de adviescommissie advies over heeft gegeven (Biotech Booster en kwantumDeltaNL). De beoordeling van deze wijzigingen heeft betrekking op de uitwerking van de projecten en heeft geen nieuwe financiële gevolgen.

Zie de onderstaande tabel voor het overzicht van de adviezen van de adviescommissie. In bijlage 1 worden de projecten en de adviezen verder toegelicht. In bijlage 2 is de advisering van de adviescommissie te vinden.

| Advies adviescommissie<br>(€ mln)                                |       |                                                                |       |         |      |                                                                           |
|------------------------------------------------------------------|-------|----------------------------------------------------------------|-------|---------|------|---------------------------------------------------------------------------|
| Project                                                          | Ronde | Voorgelegde<br>bijdrage voor<br>advies (€<br>mln) <sup>1</sup> | TOE   | VW      | RES  | Waardoor<br>additioneel<br>juridisch<br>verplicht<br>(€ mln) <sup>2</sup> |
| CPBT                                                             | 3     | 124,5 (res)                                                    | 55,0  | 69,5    | -    | 124,5                                                                     |
| CIIC                                                             | 3     | 200,0 (vw)                                                     | 102,3 | 97,7    | -    | 0                                                                         |
| Deltaplan Valorisatie                                            | 3     | 417,0 (res)                                                    | -     | -       | -    | -                                                                         |
| GroenvermogenNL                                                  | 1+2   | 190,0 (vw)                                                     | 99,0  | 91,0    | -    | 0                                                                         |
| Holomicrobioom                                                   | 3     | 200,0 (res)                                                    | 60,0  | 140,0   | -    | 200,0                                                                     |
| Innovatie Onderwijshuisvesting                                   |       | 483,7                                                          |       |         |      |                                                                           |
|                                                                  | 2     | (vw+res)                                                       | 124,2 | 359,5   | -    | 208,5 <sup>3</sup>                                                        |
| Investeren in Talent van de Toekomst<br>(Programma Techkwadraat) | 3     | 351,6 (res)                                                    | 145,8 | 205,8   | -    | 351,6                                                                     |
| Impuls Open Leermiddelen                                         | 2     | 57,9 (vw)                                                      | 19,5  | 38,4    | -    | 0                                                                         |
| Material Independence & Circular<br>Batteries                    | 3     | 59,7 (res)                                                     | 39,9  | -       | 19,8 | 39,9                                                                      |
| Meer Uren Werkt!                                                 | 3     | 75,0 (vw+res)                                                  | 30,0  | 45,0    | -    | 45,0 <sup>4</sup>                                                         |
| POLARIS                                                          | 3     | 101,7                                                          | 101,7 | -       | -    | 0                                                                         |
| TOTAAL                                                           |       |                                                                | 777,4 | 1.046,9 | 19,8 | 969,5                                                                     |

<sup>1</sup> Voor de projecten *GroenvermogenNL*, *Impuls Open Leermiddelen* en *Material Independence & Circular Batteries* werd een deel van de reservering of voorwaardelijke toekenning opgevraagd.

<sup>2</sup> Middelen worden juridisch verplicht wanneer gereserveerde middelen worden omgezet in een voorwaardelijke of definitieve toekenning.

<sup>3</sup> De voorwaardelijke toekenning bedroeg € 275,2 miljoen en de reservering € 208,5 miljoen. De voorwaardelijke toekenning wordt gedeeltelijk omgezet in een toekenning van € 124,2 miljoen. De reservering wordt geheel omgezet in een voorwaardelijke toekenning. Het totaal voorwaardelijk toegekende bedrag wordt daarmee € 359,5 miljoen. Alleen de omzetting van de reservering zorgt voor additioneel juridisch verplichte middelen.

<sup>4</sup> De voorwaardelijke toekenning bedroeg € 30,0 miljoen en de reservering € 45,0 miljoen. De voorwaardelijke toekenning wordt omgezet in een toekenning en de reservering wordt omgezet in een voorwaardelijke toekenning. Alleen de omzetting van de reservering zorgt voor additioneel juridisch verplichte middelen.

## Reactie kabinet en vervolg

Het kabinet neemt de adviezen van de adviescommissie integraal over. Het kabinet is daarmee voornemens om aan tien projecten definitief € 777,4 miljoen toe te kennen. Als gevolg van de omzettingen van de reserveringen wordt € 969,5 miljoen juridisch verplicht. Daarnaast vervalt de reservering van € 417 miljoen voor het project Deltaplan Valorisatie. Dit bedrag was niet juridisch verplicht. Als gevolg hiervan is nu circa € 7,4 miljard beschikbaar voor de vierde en vijfde ronde en het nader uit te

werken investeringsfonds voor het Caribisch deel van het Koninkrijk (€ 130 miljoen).

De budgettaire verwerking vindt plaats bij Voorjaarsnota 2024. De omzettingen van de reserveringen zijn definitief na autorisatie van de eerste suppletoire begroting (Voorjaarsnota) door beide Kamers. Op basis daarvan kan een vervolg worden gegeven aan de uitvoering van de betreffende projecten.

De Minister van Economische Zaken en Klimaat,  
M.A.M. Adriaansens

**1. Omzettingen reserveringen en voorwaardelijke toekenningen**Centrum voor Proefdiervrije Biomedische Translatie (CPBT)

De vertaling van biomedische kennis naar nieuwe geneesmiddelen, medische technologie en voedingsmiddelen bevordert de gezondheid en economie van Nederland. Dierproeven zijn daar nog altijd een belangrijke schakel in, maar staan steeds meer onder druk omdat deze niet representatief, duur en tijdrovend zijn. Het CPBT-project maakt gebruik van de nieuwste technologieën (zoals lab-on-a-chip, organoïden, weefsel- en orgaanchips) en faciliteiten om bestaande technologieën te valideren en nieuwe modellen te ontwikkelen. Het nationale centrum op het Utrecht Science Park brengt academici en bedrijven samen en richt zich op vier relevante ziektebeelden (ALS, cystic fibrosis, Astma&COPD en Reuma&Artritis). Het verwacht structureel bbp-effect van dit project wordt geschat op 0,04 procent vanaf 2050, wat gelijkstaat aan ongeveer 600 miljoen euro per jaar.

In 2023 is bij de derde indieningsronde voor dit voorstel maximaal 124,5 miljoen euro gereserveerd uit het Nationaal Groeifonds. Het nu ingediende voorstel voldoet aan het advies van de adviescommissie bij ronde 3. De adviescommissie adviseert daarom om de reservering voor het voorstel om te zetten in een definitieve toekenning van 55,0 miljoen euro en een voorwaardelijke toekenning van 69,5 miljoen euro.

Creative Industries Immersive Impact Coalition (CIIC)

De industrie rond technieken zoals virtual reality en augmented reality, samen ook wel immersive experience genoemd, is sterk in opkomst. Immersive experience biedt kansen voor nieuwe manieren van leren en ontwikkelen. Om deze industrie verder te laten ontwikkelen en om een duurzaam ecosysteem te creëren zet dit voorstel in op het ontwikkelen van het menselijk kapitaal in deze sector. Hiermee wordt een economische sector met een grote groeipotentie versterkt. Het voorstel biedt daarnaast kansen om een nieuwe instroom van digitaal geschoolde werkers te realiseren, door in te zetten op mensen die voor een creatief beroep kiezen. Het voorstel draagt hiermee bij aan het tegengaan van tekorten in de ICT.

Het voorstel heeft bij de derde indieningsronde in 2023 een voorwaardelijke toekenning van 200 miljoen euro gekregen. De adviescommissie adviseerde om het voorstel op een aantal onderdelen aan te scherpen, met name om de maatschappelijke impact beter te garanderen. Naar het oordeel van de adviescommissie is het plan nu voldoende aangescherpt om uit te voeren. De adviescommissie adviseert om 102,3 miljoen euro toe te kennen zodat een start met het project kan worden gemaakt. Een bedrag van 97,7 miljoen euro blijft voorwaardelijk toegekend.

Deltaplan Valorisatie 2032

Deltaplan Valorisatie is een voorstel uit de derde indieningsronde in 2023 waarvoor een reservering is gemaakt (417,0 miljoen euro). Het is een voorstel van de Ministers van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en Economische Zaken en Klimaat (EZK). Het primaire doel van het voorstel is de economische en maatschappelijke impact van hoogwaardige kennis te vergroten door veranderingen in en uitbreiding van het valorisatiesysteem. De kracht van dit voorstel zit in haar doelstellingen, namelijk de beoogde systeemveranderingen. Vanwege het

strategisch belang van dit onderwerp voor Nederlandse innovaties en het feit dat veel van de bij valorisatie betrokken partijen deel uitmaken van het voorstel, heeft de adviescommissie in juni 2023 geadviseerd een reservering te maken en heeft zij gevraagd om een nieuw integraal plan dat voldeed aan verschillende vereisten die in haar advies werden genoemd.

De adviescommissie ziet verbetering in het nieuwe voorstel met een versterkte en overtuigende probleemanalyse en een overtuigend consortium met in de uitvoerende activiteiten een betere weerspiegeling van de markt. Tegelijk vindt zij de invulling van de vereisten niet toereikend genoeg en de aangedragen oplossingen onvoldoende geconcretiseerd, bijvoorbeeld met betrekking tot de National Support Office. Daarnaast ziet de adviescommissie haar advies inzake systemische inbedding onvoldoende terug. Door indieners is onvoldoende ingezet op het herdefiniëren van rollen, taken en verantwoordelijkheden. Derhalve heeft de adviescommissie aan fondsbeheerders het advies gegeven de reservering te laten vervallen.

#### GroenvermogenNL

GroenvermogenNL (GVNL) realiseert onderzoeksprojecten, onderwijsprogramma's en innovatieve waterstofdemonstratieprojecten door het hele land, met als doel om het ecosysteem van innovatieve bedrijven en kennisinstellingen rond groene waterstof te versterken en de kostprijs voor grootschalige productie van waterstof in Nederland competitief te maken. In eerste en tweede indieningsronde en na twee omzettingen is in totaal de bijdrage uit het Nationaal Groeifonds 838,0 miljoen euro, waarvan 442,0 miljoen euro toegekend en 396,0 miljoen euro voorwaardelijk toegekend. Begin februari 2024 heeft het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat de voortgangsrapportage over 2023 aangeleverd met daarbij ook een verzoek om een deel van de voorwaardelijk toegekende middelen om te zetten om de continuïteit van het programma te kunnen waarborgen.

De adviescommissie heeft dit verzoek inmiddels beoordeeld en is positief over de invulling van programmaonderdeel Research & Development (R&D). De hierbinnen gestarte werkpakketten laten zien dat een grote groep partijen van wetenschap tot maakbedrijf en industriële spelers zich (financieel) gecommitteerd hebben om in de hele keten samen te werken aan groene waterstofinnovaties. De adviescommissie ziet momenteel geen acute noodzaak additionele middelen voor de overige programmaonderdelen om te zetten, omdat daar nog voldoende budget beschikbaar is om in 2024 een flinke set aan projecten mogelijk te maken. De continuïteit van deze programmaonderdelen is daarmee niet in gevaar. Daarnaast loopt er momenteel een onafhankelijke review van GVNL, waarin deze programmaonderdelen ook aan bod komen. De verwachting is dat deze voor de zomer van 2024 is afgerond. Op basis van de uitkomst hiervan en de voortgang van de aangekondigde regelingen kan de adviescommissie dan een beter onderbouwde afweging bij haar advies maken.

Vanwege de succesvolle start van de R&D-werkpakketten én om de continuïteit te kunnen behouden adviseert de adviescommissie om voor de resterende onderzoeks, ontwikkelings, en innovatie-activiteiten 99,0 miljoen euro om te zetten in een toekenning. Bij de overige programmaonderdelen adviseert de adviescommissie een deel van de voorwaardelijke toekenning in stand te houden. Met deze gedeeltelijke omzetting wordt van de 838,0 miljoen euro 541,0 miljoen euro uit het Nationaal

GroEIFonds toegekend en blijft 297,0 miljoen euro voorwaardelijk toegekend.

#### Holomicrobioom

Ondersteund door kunstmatige intelligentie, gaat het Holomicrobioom Instituut project microbiomen onderzoeken. Een microbiom verwijst naar het geheel van micro-organismen (zoals bacteriën, schimmels en virussen). Hierdoor komen veel toepassingen dichterbij, zoals methoden voor grondstoffenrecycling en doorbraken op het gebied van antibiotica-resistentie. Het voorstel ziet toe op het samenbrengen van kennis op de verschillende terreinen en het ontwikkelen van simulatiemodellen, die de onderliggende microbioommechanismen beter gaan verklaren.

De adviescommissie adviseert om de reservering van 200,0 miljoen euro om te zetten in een definitieve toekenning van 60,0 miljoen euro en een voorwaardelijke toekenning van 140,0 miljoen euro. De adviescommissie ziet de economische en maatschappelijke potentie van dit onderzoeksveld. Samen met de sterke wetenschappelijke uitgangspositie van Nederland en de vernieuwende domein overstijgende aanpak en betrokkenheid van het bedrijfsleven van dit project, maakt dit dat de adviescommissie positief adviseert over dit voorstel.

#### Impuls Open Leermiddelen

Met open source leermiddelen kan de kwaliteit van onderwijs worden verbeterd, doordat lesmateriaal beter aansluit bij de behoeften van leerlingen. Een gezonde open leermiddelenmarkt heeft naar verwachting ook een positief effect op de leermiddelenmarkt in zijn geheel. Dit project richt zich op het versterken van open leermiddelen voor het hele funderende onderwijs.

In 2022 is bij de tweede indieningsronde aan dit project 20,5 miljoen euro en is 57,9 miljoen euro voorwaardelijk toegekend. Nieuwe tranches van de voorwaardelijke toekenning worden omgezet wanneer het project voldoende voortgang en resultaat laat zien. In de eerste twee jaar zijn onder andere de volgende resultaten bereikt: de projectorganisatie en governance zijn geregeld, er is een kwaliteitsmodel ontwikkeld om de kwaliteit van materiaal te kunnen beoordelen en er zijn in de pilotprojecten 16 collecties van open leermaterialen ontwikkeld met in totaal ruim 3.000 materialen. De adviescommissie ziet daarmee voldoende voortgang om te adviseren om een tranche van 19,5 miljoen euro toe te kennen.

#### Innovatieprogramma Onderwijshuisvesting

De kwaliteit van onderwijshuisvesting heeft duidelijke invloed op leerprestaties en de gezondheid van leerlingen en leraren. Leerwinsten voor leerlingen hebben grote positieve effecten voor de toekomstige beroepsbevolking. Er ligt daarnaast een grote maatschappelijke opgave om de schoolgebouwen te vernieuwen. De adviescommissie verwacht dat dit voorstel kan leiden tot zowel kwaliteitsverbetering als kostenbesparing bij nieuwbouw van schoolgebouwen. Het voorstel draagt daarmee bij aan zowel het duurzaam verdienvermogen als aan deze maatschappelijke opgave.

In 2023 is bij de derde indieningsronde een voorwaardelijke toekenning van 275,2 miljoen euro en een reservering van 208,5 miljoen euro toegekend. Op een aantal onderdelen adviseerde de adviescommissie om het plan aan te scherpen en beter te onderbouwen. De adviescommissie adviseert op basis van het aanvullende plan om 124,2 miljoen euro toe te

kennen en het gereserveerde bedrag van 208,5 miljoen euro om te zetten in een voorwaardelijke toekenning.

#### Investeren in het talent van de toekomst! (Programma Techkwadraat)

De welvaart en het verdienvermogen van Nederland zijn sterk verbonden met voldoende technisch-geschoold personeel. Ook de mate waarin personeel in alle sectoren bekwaam is in nieuwe technologische en digitale ontwikkelingen is van belang. Dit voorstel wil leerlingen in het funderend onderwijs veel vaker en op een aansprekende manier in aanraking laten komen met technologie, binnen én buiten de school, zodat de belangstelling van jongeren voor dit soort onderwijs toeneemt.

In 2023 heeft het kabinet bij de derde indieningsronde 351,6 miljoen euro gereserveerd voor dit project. De adviescommissie constateert significante verbeteringen in de strategische onderbouwing en de kwaliteit van het plan. Ook is er een koppeling met de curriculumherziening in het plan, waardoor betere resultaten worden verwacht. De adviescommissie adviseert daarom om de start en de eerste drie jaar tot en met 2027 vanuit het Nationaal Groeifonds te financieren (een toekenning van 145,8 miljoen euro). Voor de overige jaren tot en met 2031 (205,8 miljoen euro) adviseert de adviescommissie een voorwaardelijke toekenning.

#### Material Independence & Circular Batteries

Batterijtechnologie speelt een cruciale rol in de energietransitie als opslagsysteem voor groene energie, zowel voor het stabiliseren van het elektriciteitsnet als voor de elektrificatie van onder meer de mobiliteitssector. Het project *Material Independence & Circular Batteries* uit de derde indieningsronde richt zich op het realiseren van een sterke positie voor de Nederlandse maakindustrie in de mondiale batterijketen, waarbij duurzaamheid en circulariteit centraal staan. Dit is essentieel om de klimaatdoelstellingen te behalen en duurzame economische ontwikkeling in Nederland te realiseren. Het programma bestaat uit drie programma-lijnen:

- Programmalijn 1 is gericht op duurzame materiaalvoorziening;
- Programmalijn 2 omvat de ontwikkeling en opschaling van duurzame batterijtechnologie;
- Programmalijn 3 is gericht op circulaire batterijsystemen voor mobiele toepassingen en netstabiliteit.

Voor programmalijnen 2 en 3 is de voorwaardelijke toekenning uit ronde 3 (118 miljoen euro) in oktober 2023 omgezet. Daarnaast is er een reservering voor dit programma van 178,0 miljoen euro. Van deze reservering is maximaal 59,7 miljoen euro voor programmalijn 1 geoormerkt. Eind januari 2024 is voor deze programmalijn een verder uitgewerkt voorstel ingediend.

Met dit aangepaste plan is grotendeels aan de gestelde voorwaarden van de adviescommissie voldaan. Inzet op innovaties en ontwikkelingen rondom *black mass* en directe recycling zijn mondiaal kansrijk. Hiermee wordt voortgebouwd op de al in Nederland aanwezige, vooral wetenschappelijke, expertise op het vlak van materiaalkunde en recyclingprocessen. Daarbij zijn te behalen controlepunten benoemd in de toekomstige batterijen/materialenwaardeketen op het vlak van onder meer recyclingtechnologie en lithiumraffinage in Nederland, onder meer via de bouw van een lithiumhydroxidefaciliteit. De adviescommissie ziet dat in het project meer focus is aangebracht en dat dit de kans op het genereren van nieuw duurzaam verdienvermogen vergroot. De adviescommissie is echter niet overtuigd geraakt van het plan voor het opzetten van *strategic*

*battery business intelligence (SBBi)*. Ook is over de gehele linie van deze programmalijn de scope voor fase 2 nog niet voldoende uitgewerkt.

De adviescommissie adviseert daarom om 39,9 miljoen euro van de 59,7 miljoen euro om te zetten in een toekenning en het bedrag voor *SBBi* en fase 2 in reservering te houden. Een omzetting van de middelen voor programmalijn 1 betekent dat voor het gehele project in totaal 157,9 miljoen is toegekend en 138,1 miljoen in reservering blijft.

#### Meer Uren Werkt!

Krapte op de arbeidsmarkt is een urgent maatschappelijk probleem in Nederland. Dit komt mede doordat er veel in deeltijd wordt gewerkt. Dit project heeft als doel om zichtbare en onzichtbare drempels weg te nemen in de sociale omgeving, bij arbeidsorganisaties en bij deeltijders zelf. Dit kan resulteren in meer gewerkte uren, een structureel hoger bbp, betere kwaliteit van maatschappelijke sectoren en meer economisch zelfstandige burgers. Het programma kent een integrale aanpak over een langere termijn, met aandacht voor verschillende groepen deeltijders.

In 2023 heeft het kabinet bij de derde indieningsronde 30,0 miljoen euro voorwaardelijk toegekend en 45,0 miljoen euro gereserveerd voor dit project. De adviescommissie ziet dat tegemoet is gekomen aan de gestelde voorwaarden. Daarom adviseert de adviescommissie om de voorwaardelijke toekenning om te zetten in een toekenning van 30,0 miljoen euro en de reservering van 45,0 miljoen euro voorwaardelijk toe te kennen. De toekenning van 30 miljoen euro is bedoeld voor het opzetten en uitvoeren van de eerste onderzoeks- en interventieactiviteiten in de sectoren onderwijs, zorg en kinderopvang en voor het voorbereiden van de opschalingsactiviteiten (2024 tot en met 2028).

#### POLARIS

Het project Polaris uit de derde indieningsronde richt zich op het verder ontwikkelen en toepassen van micro-elektrische Radio Frequency (RF) systemen, onder andere door het doen van (fundamenteel) onderzoek en het combineren van verschillende ecosystemen. Deze RF-systemen vinden toepassing in bijvoorbeeld radar, MRI en telecommunicatie. De adviescommissie stelt vast dat er is voldaan aan de eerder gestelde voorwaarden en adviseert om de voorwaardelijke toekenning van 101,7 miljoen euro om te zetten in een definitieve toekenning. De adviescommissie is enthousiast over de potentie van nieuwe RF-technologie en over de valorisatiemogelijkheden. Hiermee zal de technologische en economische positie van Nederland op het gebied van RF-technologie worden versterkt.

## **2. Significante wijzigingen**

#### Biotech Booster

Biotech Booster is een project uit de tweede indieningsronde. Het hoofddoel van het project is om het Nederlandse biotechecosysteem te versterken. Het voorstel zou in 2025 terugkomen bij de adviescommissie om de voorwaardelijke toekenning (196,4 miljoen euro) om te zetten in een toekenning. In januari 2024 heeft het indienend ministerie (OCW) het verzoek ingediend bij de adviescommissie om vervroegd een deel van de middelen uit de voorwaardelijke toekenning (23,0 miljoen euro) om te zetten in een toekenning. Na uitgebreide bestudering van het verzoek heeft de adviescommissie geadviseerd om niet mee te gaan met oplossingsscenario 1 (vervroegde omzetting middelen). Het advies is om

te kiezen voor oplossingsscenario 2 waarin het programma in de eerste fase in beperktere vorm en omvang wordt uitgevoerd. Hiermee blijft de voorwaardelijke toekenning van 196,4 miljoen euro onveranderd en zal de adviescommissie over deze middelen oordelen als OCW in 2025 terug komt met de uitkomsten van de tussentijdse evaluatie.

#### KwantumDeltaNL

Het Ministerie van EZK heeft een wijzigingsverzoek ingediend voor het trilaterale programma van kwantumDeltaNL (QDNL), waarover de adviescommissie in juni 2023 positief heeft geadviseerd. Het trilaterale programma (60,2 miljoen euro) is een gezamenlijk programma tussen Frankrijk, Duitsland en Nederland om het kwantumecosysteem van Europa te versnellen. Het maakt onderdeel uit van het grotere programma QDNL, een project uit de eerste indieningsronde. Het internationale onderdeel van dit programma heeft als doel een toekomstige Europese kwantum-industrie op te bouwen door samen te werken met belangrijke R&D-spelers in kwantumcomputing, -communicatie en -sensing.

In het wijzigingsverzoek wordt gevraagd om 12,0 miljoen euro uit het trilaterale programma in te zetten voor het nieuwe investeringsfonds QDNL Participatie fonds 2.0. Deze 12,0 miljoen euro was in eerste instantie bedoeld om een cofinancieringsinstrument met de European Investment Council (EIC) op te zetten. Dit blijkt echter niet haalbaar. De adviescommissie adviseert om dit verzoek in te willigen, omdat dit een goede alternatieve manier is om het doel te bereiken: financiering van kwantum startups en scaleups en het kwantumecosysteem te bereiken.